

1944-1983

1948

— Hai să vedem și noi examenul de regizori — mă, cheamă C. Pănaiteșcu.

Mergem deci și noi la examenul de calificare al regizorilor profesioniști, inițiat de Ministerul Artelor și noua Uniune a Sindicatelor de Artiști, Scriitori și Ziaristi, USASZ. E un ger țepăn de ianuarie, dar sala, cu bănci și catedră, e bine încălzită. Cit ne mai desmorțim, privim la lumea adunată, foarte felurită. Sînt aproape o sută de persoane, mulți necunoscuți. Dar în prima bancă, singur, absent, e Camil Petrescu. În spatele lui, Constantin Ramadan, Mărioara Voiculescu. Mai încolo, Ion Vasilescu, N. Stroe, Puiu Maximilian, N. Gărdescu, Mircea Șeptilici... Cîțiva tineri slabi, febrili. O fată în alb, privind numai în tavan.

Între comisia de examen. Ne ridicăm în picioare. Examinatorii sînt Aurel Ion Maican, Mircea Bărsan, Ion Șahighian, V. Maximilian, Pană Cotescu, Ion Iancovescu și Niki Atanasiu. Acesta citește un document : examenul e de calificare, nu de admitere în breaslă. Se exceptează acei directori de scenă care au o activitate notorie de cel puțin 15 ani. În baza acestor prevederi nu sînt primiți la examen următorii înscriși : Petru Nove, Forj Etterle, N. Gărdescu, Al. Finți, Dan Nasta, Mircea Șeptilici, Mărioara Voiculescu, Ion Gheorghiu, C. Ramădan, G. Löwendal — „deși au realizări importante, pe care le stimăm, în alte domenii”. Cei numiți ies protestînd, vociferînd, explicînd. Se evacuează toată sala — cu excepția celor cinci-șase gazetari. Evacuată și... comisia — spre nedumerirea noastră. Rămîne numai președintele, care îi poștește din ușă, prin strigare, pe : Camil Petrescu, Marietta Sadova, N. Stroe, Puiu Maximilian, N. Massim, Sandu Eliad, V. Maximilian, Ion Iancovescu, Ion Șahighian, Fernando de Cruciatii. Apoi comisia se reconstituie. Se citește un alt document, din care reiese că toți cei de mai sus sînt notorii și prin urmare se consideră calificați ; li se mulțumește că s-au prezentat. O clipă de liniște, oarecare stinghereală. Camil Petrescu se ridică din bancă, mulțumește pentru urbanitatea cu care s-a procedat și asigură forurile culturale de stat că regizorii vor depune toate eforturile necesare și-și vor îndeplini cu cinste menirea. Pleacă.

Sînt introduși, pe rînd, anonimi de prin țară, impresari, conducători de circuri etc., care dau răspunsuri jalnice, se fisticesc, ori au aere de șmecheri, sfidează, amenință că vor reclama „măi sus, la guvern” etc.

Între ei, apoi, pe Mihail Zirra, înalt, ușor argintat, surizător.

— Alegeți-vă un autor dramatic și caracterizați-l — îi propune Maican.

— Molière. Satirizează viciile în floare în epocă.

— Cunoașteți vreun contemporan al lui Shakespeare ?

Candidatul nu-și amintește de nici un contemporan al lui Shakespeare. Iese puțin șifonat.

Tinărul cu cămașa imaculată și pulovăr negru, Liviu Ciulei, e concentrat și serios.

Întreabă Iancovescu :

— Credeți că e ideal ca aceeași persoană să cumuleze funcțiile de autor, director de scenă, decorator ?

Examinatul răspunde scurt :

— Nu e o condiție a perfecțiunii.

La alte întrebări, răspunsurile sînt tot atît de laconice. I se cere să revină peste zece zile, cu un caiet de regie „la ce vrei dumneata”.

Lascăr Sebastian intră apăsător, lovind cu bastonul în podea.

Panaît Cottescu se interesează cum stabilește directorul de scenă atitudinea unui personaj. Întrebarea e indistinctă — i se răspunde. În raport cu ce ?

— Cum stabiliți mișcările personajului ?

— Nu înțeleg întrebarea. Care mișcări ?

Comisia dă semne de iritare. Cottescu renunță. Preia Iancovescu chestionarea :

— Găsiți că e compatibilă meseria de regizor cu aceea de critic dramatic ? (Candidatul scrie cronică la „Rampa“-n.n.)

Sebastian își mușcă mustața :

— Sint antecedente.

— Referiți-vă chiar la dv.

— Da. E compatibilă.

E declarat „reușit“. După el, de asemenea, Franz Auerbach. Lui Mihail Raicu i se spune, de cum intră : „Dv. sinteți admis fără examinare, date fiind rezultatele pe care le-ați obținut pe scenele Naționalului și Armatei“.

Candidatul se supără :

— De ce ? Aș fi dorit să fiu chestionat. M-am pregătit.

E rugat să plece „sănătos“ și să nu fină comisia „în loc“.

Un tinăr necunoscut, palid, cu ochi foarte mobili și buze albe, răspunde excelent la mai toate întrebările. Se numește Ion Deloreanu. Vine de la Sibiu.

— Cine v-a trimis ?

— Propriu-zis am venit singur, fiindcă teatrul n-a putut să mă trimită.

— De ce ?

— N-avea fonduri

— Noroc c-ai avut dumneata — zice Bârsan.

— N-am avut. Au făcut colegii o colecție și mi-au cumpărat biletul de tren.

— Hai — îmi zice Panaîtescu — destul. Că aici ține o săptămână.

Plecăm, fără s-o mai întilnim pe fata în alb. Afară cineva spune că a leșinat de emoție și, cînd s-a trezit, a rugat să fie ștersă de pe listă.

1958

Alegeri pentru consiliul artistic la Teatrul Armatei. În noua sa formulă, forul acesta de sfat și conducere e alcătuit din George Vraca, George Sion, N. Gărdescu, G. Demetru, Nineta Gusti, Ion Punea, Sergiu Dumitrescu, Sandina Stan, Nucu Păunescu.

— Nici un regizor ? — îl întreb pe Punea.

— Dacă n-au ieșit la vot...

1968

Sint numit — pentru a cita oară ? — membru în Consiliul artistic al Teatrului Național „I. L. Caragiale“. Primesc, în acest sens, o adresă din partea teatrului (str. 13 Decembrie nr. 3, telefon 16.75.17) : „La propunerea acad. Zaharia Stancu, directorul Teatrului Național „I. L. Caragiale“, și prin decizia C.S.C.A. nr. 15.119 14.II.1968 ați fost numit în Consiliul artistic al teatrului nostru. Vă rugăm să luați parte la prima ședință de consiliu, care va avea loc la Direcția teatrului în ziua de vineri 12 aprilie, ora 16,30. Se vor lua în discuție propunerile pentru repertoriul stagiunii 1968/69. Secretarul Consiliului Artistic (semnat) F. Nicolau“.

M-am dus. A fost o ședință animată. „Din afară“, adică din personalul neangajat, eram doi : Mihail Davidoglu și subiscălitul.

La ședința următoare (7 mai, ora 17), cînd s-a luat iar în discuție repertoriul stagiunii 1968/69, rămăsesem singurul „din afară“.

Pe urmă, consiliul n-a mai funcționat.

1969

De ce se joacă aceste piese ? Adică Visul de Stelian Baboi (Național — Iași), Secret de familie de I. Berg (Pitești), Alarmă în Cetatea lui Trim al III-lea de Viorel Burlacu (Satu Mare), Un petec de cer de I. C. Cătina (Arad), Trenul de Adjud de Romulus Dianu (Satu Mare), Nu așa fetițe ! de Dan

Radu Ionescu (Timișoara), Zile fierbinți de A. Adrian și O. Măgureanu (Galați), Eterna iubire de Vasile Nicorovici (Arad)?

Cei întrebați răspund: „A ieșit bine, o să vedeți”. „Nu e mai proastă ca altele”. „N-avem ce juca”. „Ne-a fost impusă de Minister”. Unul singur zice, așos: „Am pus-o în scenă fiindcă mi-a plăcut mie. E bine?” Cum, însă, după trei reprezentații nu se mai vinde nici un bilet, directorul în cauză scoate piesa de pe afiș și dă vina pe critici că „nenorocesc teatrul românesc”.

★

Intr-un singur an se călătoresc peste hotare: Naționalul din Craiova, la Plovdiv (unde-i însoțesc și eu), cu Procesul Horia, Hangița, Regele Lear; Naționalul ieșean, la Weimar, cu Galileu și Opinia publică; Teatrul „Bulandra”, la Paris, cu D-ale carnavalului („Verva lor e uimitoare” — serie „France-Soir”); Teatrul de Comedie, în Finlanda, cu Ucigaș fără simbrerie și Șeful sectorului suflete; în Polonia, cu Opinia publică și Ucigaș fără simbrerie; în Israel, cu Șeful sectorului suflete și Rinocerii; Teatrul Mic, în U.R.S.S., cu Jocul ielilor și Ingrijitorul de Pinter; Teatrul „Nottara”, în Franța (la Nancy), cu Escorial și Cristofor Columb; Teatrul „Ion Creangă”, în Iugoslavia, cu Aventurile lui Păcală; în Italia (La Biennale de la Veneția), cu Regele-cerb de Gozzi și Cocoșul neascultător de Ion Lucian; Teatrul din Baia Mare, în Iugoslavia, cu Nora; Teatrul Maghiar de Stat din Cluj-Napoca, în Ungaria, cu Vișorul de Delavrancea, Moartea unui artist de Horia Lovinescu, Tragedia omului de Madách.

1974

La invitația directorului Teatrului „Ion Creangă”, Alecu Popovici, inițiez un ciclu de prelegeri cu exemplificări despre „Teatrul lumii”. În fapt, doresc să informez despre mișcările teatrale puțin cunoscute la noi, din așa-zisa „lume a treia”.

Încep cu America Latină. Se prezintă fragmente din Patru palme de pământ de Oduvaldo Viana (Brazilia), Juan Palmieri Tupamaro de Antonio Larreta (Uruguay), Ziua miniei de Emilio Carballido (Mexic), Gloria și moartea lui Joaquin Murieta de Pablo Neruda (Chile), Eroica de la Buenos Aires de Osvaldo Dragún.

Repet expunerea-spectacol de 12 ori.

Trecem apoi la teatrul african.

Aici ne împotmolim. Cineva de la Direcția de resort cere să scoatem fragmentul exemplificator dintr-o comedie cameruneză, deoarece „acea se vor supăra că ne batem joc de ei”, de aici reieșind că ar trebui să interzicem reprezentarea comedii românești în lume, deoarece cei ce le-ar juca și-ar bate joc astfel de noi. În loc de o orchestră, care era necesară, obțin un pianist. La al doilea expozeu, pianistul nu mai vine, fiindcă nu mai e plătit. Obscure presiuni asupra directorului fac să nu se mai dea nici un anunț în presă, să nu se mai pună afișe — nici măcar în fața teatrului —, astfel că în sală sint vreo zece membri ai unor ambasade africane (care au fost invitați) și câțiva spectatori întâmplători.

Despre Asia nu mai apucăm să vorbim.

Ulterior, Ziua miniei se transmite la radio, într-un excelent spectacol radiofonic, iar Maria și copiii ei (Eroica... de Dragún) prilejuiește un foarte interesant spectacol brașovean realizat de Mircea Marin, unul craiovean, ceva mai modest, și unul piteștean (pe care nu l-am văzut). Tot radio-ul mă cheamă să reiau ciclul african; într-un an, prezint patru piese ale continentului negru. Public studiul despre acest teatru în două pagini din „România literară”.

Munca n-a fost, deci, zadarnică.

1981

Cunosc, printre alții, la Berlin, la Congresul Organizației internaționale a scenografilor, pe dl. Serge Creuz, bărbat bonom, spiritual, artist plastic belgian, foarte plăcut interlocutor și conviv.

Îmi dăruiește un desen realizat în timp ce polemizam amical cu domnia-sa, la o dezbatere despre „Critica decorului”. „Apropo — zice — știi că am lucrat la o piesă românească?” „Nu”. „Află că am făcut decorurile și costumele pentru Nu sint Turnul Eiffel la teatrul «Rideau de Bruxelles», în 1968 mi se pare. A pus-o în scenă Adrian Brine... A ținut afișul multă vreme, împreună cu Antigona de Anouilh și Tartuffe. Trei mari izbinzi artistice”.